

Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 25,
м. Суми Сумської області

Це твоя школа, ти у ній господар!

Нас дзвоник кличе до шкільної ниви,
Прислухайтесь, який у нього спів.
І діти незалежної України
Сюди приходять. Дзвоник продзвенів

Частина I.

Розділ I. У ВИТОКІВ

Давайте перегорнемо сторінки історії. Ішов 1967 рік. Молодий Роменський мікрорайон потребував нової школи, яка і була збудована на пустирі. 9 вересня 1967 року символічні ключі від школи-новобудови було вручено першому директору Миколі Яковичу Охінченку. Так, саме він – діловий, принциповий і хазяйновитий куратор, людина з багатим досвідом і славною біографією.

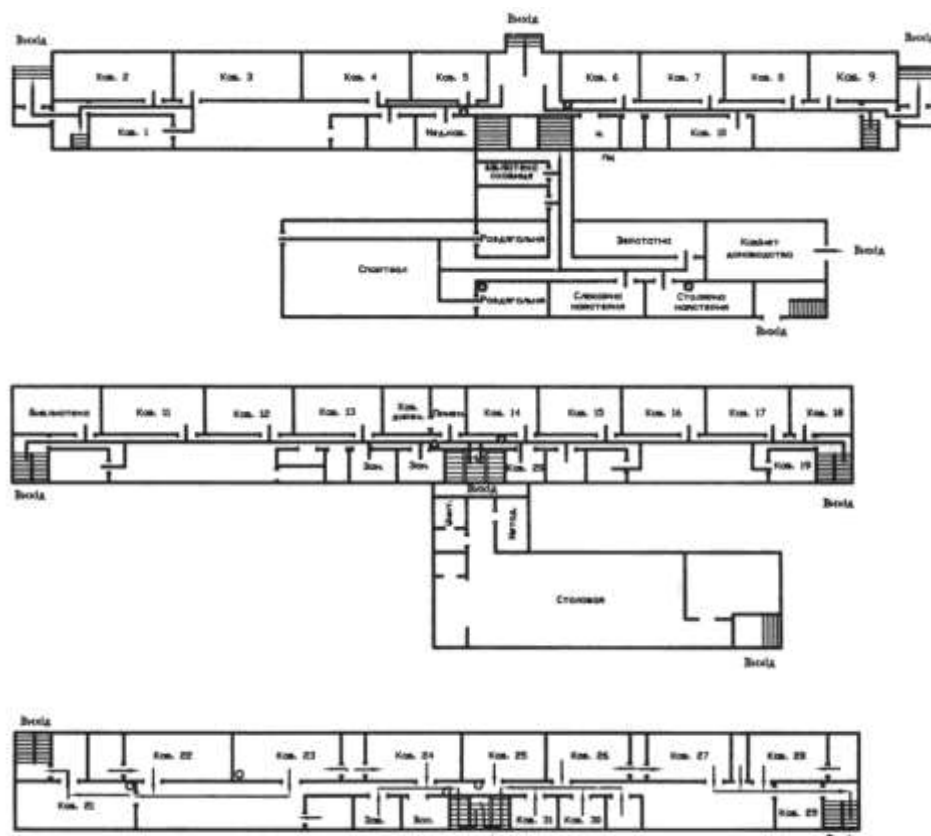

Отже, знайомтесь: Микола Якович Охінченко.

Микола Якович з тих країв, що й видатний педагог Василь Сухомлинський. Такі ж близькі і долі. Так само пройдено шлях від учителя до завідуючого районним відділом освіти на Кіровоградщині. В 1938 р. уродженець Кіровоградської області Микола Якович вступив на фізико-математичний факультет. Та з 2-го курсу його покликали до лав армії. А далі Одеське піхотне училище, Севастопольське училище зенітної артилерії, Горьківське військове училище, яке закінчив 11 червня 1941 року в званні лейтенанта. Про війну Микола Якович говорить без задоволення. Та ордени й медалі на грудях красномовно свідчать про заслуги героя. Шлях до учительства розпочинався з навчання в Лебединському учительському інституті. Там же познайомився і з своєю майбутньою дружиною – Вірою Андріївною.

З 1965 р. – в Сумах, заступник директора школи-інтернату, в яку вкладено чимало сил і натхнення. А коли у Сумах розпочалося будівництво

середньої школи №25 у Роменському мікрорайоні Миколу Яковича було призначено директором.

У перший навчальний рік у школі навчалося 607 учнів, працював 41 учитель. Але з кожним роком школа розросталася завдяки наполегливій праці директора. Та роботи все ж залишалося багато. Школу звели на 3-гектарному пустирищі. Та Микола Якович дотримувався одного принципу: «Плине час, змінюються люди, їх погляди, будується нова Україна, та залишається земля, на якій жили наші пращури – діти, батьки, живі їх заповіти – берегти і збагачувати природу рідної Батьківщини». Він, педагог з багаторічним стажем, усе своє життя присвятив втіленню цієї високої ідеї. Тому пустир навколо школи №25 перетворився за кілька років на яблуневий сад – квітник з дендрарієм, алеями перших випускників. З легкої руки учнів 60-х років зашуміли каштани і клени на довкільних територіях, з'явилися кленовий сквер, у зелені вінки вбралися п'ятиповерхівки біля школи. І говорив один з випускників школи, що приїхав на зустріч через 30 років:

Ось Ви вийдете повільною ходою
Серед струнких беріз, розлогих кленів.

І зрощено це Вашою любов'ю

Пустир ожив і став таким зеленим.

Тоді не дуже звернули увагу на прочитані чоловіком рядки. Але, насправді, це присвята великому вчителю і його почесній праці. Саме з легкої руки Миколи Яковича почалося масове озеленення міста над Пслом.

З допомогою підприємства-шефа «Сумиводбуд» облаштували спортивний комплекс, збудували стрілецький тир. Шкільна теплиця стала центром природоохоронної роботи з учнями. Трудові навички учнів вироблялися в шкільних майстернях, швейному кабінеті, автокласі з чотирма автомобілями. 25-та школа стала дійсно окрасою рідного міста.

15 років Микола Якович очолював колектив школи. Звідти пішов на пенсію. Але до школи залишилось особливе почуття. І яким би складним було життя, педагогічне кредо В. Сухомлинського «Поважайте учня» проніс через всі роки педагогічної діяльності і передає молодшим колегам рідної школи.

А наступником на ниві директорства стала Раїса Веніамінова Замятіна. Досвідчений вдумливий та принциповий організатор, умілий керівник, чарівна жінка. За 5 років директорування у 25-й школі вона здійснила немало задумів, зокрема, розширена спортивна база, споруджений стандартний майданчик. А найголовніше – пріоритетним у школі стало естетичне виховання. Отже, Раїса Веніамінова, котра і сама напрочуд гарно співає, присвятила увагу музиці, урокам музики і музикабінету. Школа вчила любити і творити прекрасне.

Через 5 років у школі знову змінився директор: енергійна, запальна Н.П.Москаленко.: людина-душа, людина-розуміння, людина-чарівність. І знову нові грандіозні починання. Вона «заражала» весь педколектив до нового, чудового, прекрасного. Саме за часи директорування Москаленко Н.П. школа №25 однією з перших у місті прийняла за свої парти дітлахів-шестирічок, було відкрито україномовні класи. Зміцнів колектив, заснувалися традиції, любов і увага до кожного учня, учителя, батька чи

матері стало головним гаслом колективу. А ще Наталя Петрівна підтримувала всі гарні, але й авантюрні пропозиції молодих учителів. Саме тоді було придбано апаратуру для проведення позакласних заходів, і де? – На стадіоні. Весь Роменський мікрорайон приходив на свята до шкільного стадіону, щоб послухати і побачити і школярів, і вчителів. Крім того, саме тоді зі школи на кожних канікулах вирушали в експедиції в Крим, у гори, на скелі. І сама директор була завзятим туристом, і зібрала біля себе такий же завзятий колектив учителів і учнів. За 12 років Наталя Петрівна встигла зробити багато, та головне і зараз колишні випускники з любов'ю і повагою згадують «нашу Наталю».

Та ось 1995 р. і в кабінет директора приходить нова господиня: чарівна жінка з м'яким спокійним голосом, розумними очима, але з твердою господарською рукою, чималим досвідом і великими планами на майбутнє. І педколектив, і новий директор звиклись швидко. Бо до хорошого швидко звикають. Знову школа працює як новий механізм. І знову: нові досягнення, нові злети, нові перемоги. Саме 23 роки назад зусиллями Лідії Василівни загальноосвітня школа по праву отримала статус спеціалізованої.

Роки минають, та колишні директори часто навідуються до школи, і не тільки на свята. Порадитися і порадити, підтримати і похвалити, і просто пишатися такими грандіозними спільним надбанням.

III. То не біда, що сивина, та сили ще і досвід мають

А хто ж працював у школі з дня її заснування? Учитель, який пройшов стежками Другої світової війни, або просто дитиною міг спостерігати всі ті жахи. За часи існування школи №25 свої сили знання і досвід передала славна плеяда учасників війни. Серед них учасники бойових дій Антоненко Григорій Прокопович, перший директор Охінченко Микола Якович і нині працюючий, шанований і дітьми і колегами вчитель допризовної підготовки юнаків Шум Анатолій Павлович.

Героям слава, слава на віки

Склоняєм низько голови й коліна.

Пройшовши крізь жахливі ті роки,

Свої знання дають сучасним поколінням.

Їх імена назавжди закарбовано в історії школи:

- учителі, які мають статус «учасники війни»: Гриценко Тетяна Миколаївна, Гриценко Лідія Дмитрівна, Єременко Ніна Петрівна, Скарбовенко Олена Тимофіївна, Козолуп Тамара Іванівна, Моїсеєнко Анна Іванівна, Морфлюк Марія Трохимівна, Півень Поліна Василівна, Підлісна Людмила Василівна.

- учителі, які мають статус «діти війни»: Дерев'янка Марія Іванівна, Драновська Людмила Іванівна, Дядюра Зоя Іллівна, Єрмак Галина Петрівна, Помиткіна Клавдія Прокопівна, Пономаренко Надія Кузьмівна, Сай Софія Мусіївна, Синягівська Раїса Федорівна, Сторчун Антоніна Олексіївна, Удовиченко Марія Архипівна, Чайка Надія Михайлівна, Шаматріна Клара Василівна, Костюк Зінаїда Іванівна, Котюк Олександра Степанівна, Луневич Софія Іванівна, Мироненко Валентина Михайлівна, Мироненко Василь Іванович, Новгородська Галина Тимофіївна, Осьмуха Людмила Іллівна, Охінченко Віра Андріївна, Охоненко Тамара Василівна.

Пліч-о-пліч з ветеранами і учасниками війни варто згадати ветеранів праці, що віддали свої сили, енергію знання для виховання підростаючого покоління. Які уроки згадують випускники школи минулих років! Як щиро дякують людям, чий серця і душі були віддані їм, дітям.

Пенсіонери: Благосмислова Валентина Георгіївна, Бобровська Олена Дмитрівна, Бондаренко Євдокія Павлівна, Васютенко Зоя Дмитрівна, Винниченко Валентина Петрівна, Войниленко Лідія Олексіївна, Горбенко Ніна Володимирівна, Гузь Ганна Василівна, Демиденко Віра Іванівна, Довгопола Ольга Іванівна, Захарченко Віра Олексіївна, Тебякіна Світлана Олександрівна, Федоренко Людмила Іванівна, Шамоня Тамара Петрівна, Шаповал Людмила Анатоліївна, Ярошенко Валентина Федорівна, Кондраченко Неля Олексіївна, Лойко Марія Іванівна, Миргород Алла Анатоліївна, Мірошніченко Олександра Іванівна, Мозгова Ганна Іванівна, Онук Ольга Володимирівна, Пахненко Тетяна Володимирівна.

Згадаємо декого з них особисто. І в першу чергу це нині працюючий учитель, незмінний голова профспілкового комітету з 1987 р. – Козолуп Тамара Іванівна. З 1984 року вона викладає фізику у ССШ №25, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, має звання «Старший учитель». За роки роботи нагороджена:

- 1987 р. Грамота обласного відділу народної освіти та обкому профспілки працівників освіти, вищої школи та наукових установ.
- 1988 р. Грамота міністерства освіти Української РСР, медаль «Ветеран труда»
- 1995 р. Знак «Відмінник освіти України»
- 1998 р. Почесні грамоти міськкому профспілки
- 1999 р.
- 2002 р. Почесна грамота Міністерства освіти і науки України
- 2004 р. Почесна грамота Сумської обласної ради професійних спілок
- 2005 р. Пам'ятний нагрудний знак Сумської міської ради «60 років

визволення м. Суми від фашистських загарбників»

2007 р.

Почесна грамота Центрального комітету профспілки
працівників освіти і науки України

«Що таке школа №25? Це моє життя, моя домівка, мої друзі, мої вихованці», - говорить Тамара Іванівна. І з такою ж повагою і любов'ю про неї говорять діти.

І ще один учитель, яка теж має статус «учасника війни», але енергійна,

бадьора, завзята, власним прикладом спонукає учнів долати всі негаразди, завжди бути у русі, завжди бути у формі. Мова йде про вчителя фізкультури Помиткіну Клавдію Прокопівну. Жодні змагання, чи то у школі, чи то у місті не обходяться без участі вихованців Клавдії Прокопівни, і вона завжди разом з ними – підтримає, підбадьорить, радить. За свою сумлінну і віддану працю нагороджена Почесними грамотами та Дипломами, є серед них Почесна грамота Міністерства освіти і науки. А про школу і вчителів у Клавдії Прокопівни тільки приємні слова: «1984 рік, грудень. Серцевий напад. Швидка допомога. Лікарня. Коли я прийшла до свідомості, відразу постало питання – де моя донька! І тут я зрозуміла, що знаходжуся серед добрих людей. Колектив школи №25 не залишив без уваги». Дякувала тоді Клавдія Прокопівна вчителям за чуйність і підтримку. Але й сама має такий характер, що без підтримки і доброго відношення не залишить нікого.

Ще один приклад натхненної праці, учасник великої Вітчизняної війни – Скрабовенко Олена Тимофіївна, відмінник народної освіти України, яка з 1979 року працювала в школі №25 учителем російської мови та літератури. За віддану працю має більше ніж 20 Похвальних грамот і подяк, нагороджена медалями «Ветеран праці», «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні», «60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні». І знову ж тільки позитивні відгуки про школу та про друзів-колег.

Отже, першими, про кого піде мова – це свідки Другої світової війни, безпосередньо учасники бойових дій, доля яких пізніше поєдналася зі школою № 25.

Красій Семен Панасович, наш земляк, уродженець села Верхня Сироватка, Сумського району, Сумської області. Народився у 1926 році у селянській сім'ї, навчався до війни у школі. З 1941 по 1943 рік проживав з мамою у рідному селі на окупованій німцями території. 10 березня 1943 року

був покликаний до лав Радянської армії і був зарахований до 167 Сумсько – Київської двічі Червонопрапорної дивізії, 180 саперний батальйон, 1-го Українського фронту. Саме з Сум і починається фронтовий шлях героя.

Грізний 1943-й... Рядовий сапер Красій отримує відповідальне завдання – розвідати глибину старого русла Дніпра та стійкість його дна, щоб навести переправу. Лівий берег Дніпра німці тримали під постійним вогнем, не даючи можливості радянським воїнам підійти до річки. Весь прибережний пісок був у воронках від снарядів. Осколками було наповнене саме повітря, кулі свистіли над головами. Але жодна сила не могла зупинити молодого Семена Красія.

Солдат поповз до Дніпра. Гітлерівці помітили його і відкрили кулеметний вогонь. Красій кілька разів поринав у воду, рятуючись від граду куль. Але ворог лише посилював вогонь. Тоді Семен вдався до хитрощів – проплив під водою кілька метрів і виринув зовсім в іншому місці. Німці припинили обстріл, вважаючи воїна загиблим. Більше двох годин знаходився молодий солдат у крижаній воді. Він визначив глибину русла і місце для переправи. Згодом через швидкоплинну ріку був перекинутий міст. Радянські війська, переправившись на правий берег Дніпра, стали могутньою силою проти ворога.

За хоробрість і відвагу, виявлені в боях проти німецько-фашистських загарбників під час форсування Дніпра, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 13 листопада 1943 року Семену Панасовичу Красію було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Советский комитет ветеранов войны

БЛАГОДАРНОСТЬ

ЗА АКТИВНОЕ УЧАСТИЕ В РАБОТЕ
ПО ГЕРОИКО-ПАТРИОТИЧЕСКОМУ
ВОСПИТАНИЮ МОЛОДЕЖИ
ОБЪЯВИТЬ БЛАГОДАРНОСТЬ

Тов. Красный

Семену Панасовичу

- Герою Советского Союза

Председатель
Советского комитета
Герой Советского Союза
генерал-полковник
А. МЕРТОН

Олимпискинский директор
Советского комитета ветеранов войны
Герой Советского Союза
А. МАРЕСЬЕВ

Мертонов
Маресьев

19 2.

Звільнившись з лав армії у 1976 році, Семен Панасович працював учителем військової підготовки у Верхньосироватській школі, школі № 2 та школі № 25 міста Сум.

Отримав Зірку Героя Радянського Союзу сімнадцятирічним юнаком, закінчив військовий шлях підполковником, нагороджений більше, ніж двома десятками урядових нагород. Яка школа ще може похвалитися таким учителем військової підготовки?

Учасником бойових дій у роки Другої світової війни був і вчитель праці, нині покійний Григорій Іванович Труба, орденоносець і ветеран, мужній і сміливий, але до самозабуття закоханий у квіти. Це він підтримав ініціативу першого директора про створення шкільної теплиці, і саме він навчав дітей працювати з рослинами, розмовляти з нами, любити їх. Такі дві різні постаті поєдналися в одній: воїн і романтик, та все ж, справжній учитель.

А у школі № 25 працював учасник бойових дій, підполковник Шум Анатолій Павлович. Був військовим керівником школи і викладачем предмета «Захист Вітчизни». За зразкову службу Батьківщині в Збройних Силах нагороджений чотирнадцятьма урядовими нагородами. Учитель – гідний приклад своїм вихованцям, справжній порадник і друг колегам, активний учасник громадського життя школи. А як Анатолій Павлович співав!

Жоден виступ шкільного хору не обходився без Шума! А на 8 Березня жіночий колектив школи вже звик до пісенних присвят свого «справжнього полковника».

Багато добрих слів варто сказати про колишню вчительку німецької і французької мов, ветерана праці, яка має статус «Дитина війни» Шаматріну Клару Василівну. Народилася в 1930 році в Орловській області, Росії, але закінчувала Харківський інститут іноземних мов, працювала в різних містах, бо мала чоловіка – військового і доводилось часто міняти місце проживання. Та з 1975 року Клара Василівна викладала німецьку і французькі мови у школі № 25. Ціллю її роботи було – виховати гарну людину. Увесь Роменський мікрорайон пам'ятає лекції про проблеми виховання підростаючого покоління, з якими виступала на загальношкільних зборах Клара Василівна.

Єрмак Галина Петрівна – ще один учитель – ветеран, що має статус «Дитина війни». Галина Петрівна працювала у школі з 1965 по 1991 рік вчителем біології. Серед її спогадів – робота з учнями у шкільній теплиці, озеленення школи та пришкільних територій. Скільки сил для цього треба було віддати, але будь-яка перевірка з міськвно і Галину Петрівну хвалять, ставлять іншим в приклад. За свою роботу нагороджена грамотами і подяками. А ще Галина Петрівна пишається тим, що її випускники зараз працюють у рідній школі.

Поліна Василівна Півень теж пригадує своє дитинство в роки війни. Десятирічною дівчинкою разом з мамою провели на фронт батька і за п'ять років отримали на нього три похоронки. Але вірили, що він живий, так сталося, повернувся. За роки війни натерпілася всього: голоду, холоду, знущань від фашистських окупантів. Перемога дала можливість вчитися. Поліна Василівна з відзнакою закінчила Харківський державний університет, історичний факультет. Працювала у різних школах, та з 1975 року вона – вчитель історії Сумської

загальноосвітньої школи № 25. Закохана в свій предмет, віддана обраній професії, вона вчила дітей бути справжніми. Серед нагород Поліни Василівни – грамоти, відзнаки, дипломи і медалі.

Колишні випускники добре пам'ятають надзвичайно цікаві уроки вчителя Котюк Олександри Степанівни, яка протягом 21 року викладала історію і правознавство у школі № 25. Олександра Степанівна має звання «старший вчитель», нагороджена медаллю «Ветеран праці», грамотами і відзнаками. Саме вона була організатором шкільного музею, започаткувала збирання предметів народного побуту, які згодом і стали експонатами кімнати – музею «Історія рідного краю». А ще Олександра Степанівна була активним учасником суспільного життя школи і всього міста: співала у міському хорі вчителів, організовувала туристичні поїздки різними містами України і Сумщини.

Пліч-о-пліч з ветеранами і учасниками війни варто згадати ветеранів праці, що віддали свої сили, енергію, знання для виховання підростаючих поколінь. Які уроки згадують випускники школи минулих років! Як щиро дякують людям, чий серця і душі були віддані дітям!

Колишні учні майже кожного випуску пам'ятають не просто учителя фізики, а людину завдяки якій кожен вмів відремонтувати, полагодити підправити якісь побутові механізми без викликів спеціальних служб. Звичайно, це – Тамара Петрівна Шамо́ня. Тамара Петрівна працювала у школі № 25 з 1974 року і по 2006 рік, виховала і навчила не одне покоління учнів, обладнала чудовий кабінет фізики, який викликав заздрість у колег із шкіл міста. За самовіддану працю Тамара Петрівна нагороджена грамотами міського, обласного відділів освіти, Міністерства освіти і науки, має Значок Відмінник народної освіти України і статус Ветеран праці.

А які чудові уроки Ганни Василівни Гузь згадують випускники! «Вона навчала не просто літератури, а саме людяності,» - пригадує один з випускників, - «хотілося слухати і слухати». Ганна Василівна – вчитель – методист вищої категорії, Ветеран праці, Відмінник народної освіти України.

Та не тільки вчителі – майстри своєї справи працювали і працюють у школі. Завжди вислухає, порадить і підкаже нині працюючий бібліотекар, Ветеран праці Ярошенко Валентина Федорівна. Привити дітям любов до книги, до читання – її життєве кредо. Сама з Полтавщини, але Сумщину

вважає рідним краєм. Більше ніж чверть століття тому прийшла до школи вчителем німецької мови. Згодом цю іноземну мову витіснила всесвітньо вживана англійська, а Валентина Федорівна перейшла працювати бібліотекарем. Із того часу – книги її рідня і друзі, а бібліотека – рідна домівка. Про кожну книжку розкаже вона з любов'ю і повагою.

Над гніздом дитинства переліт.
Перші втрати, перші відкриття.
В школі нас навчають вчителі, -
Та екзаменує нас життя.

Окрему сторінку в історії школи варто виділити чудовій жінці, умілому педагогу, закоханій у свою працю і дітей людини з великої літери – Валентині Степанівні Кайнарі. Валентина Степанівна була людиною з величезним педагогічним досвідом, працювала і в школі – інтернаті, і директором Сумської школи № 14. До школи № 25 прийшли учителем української мови і літератури та заступником директора з методичної роботи. Саме з її легкої руки у школі запрацював літературний клуб «Джерельце». Саме тут, у клубі, учасники читали свої власні вірші і повірили у свої власні сили. Скільки спогадів про спільні зустрічі з літературними особистостями Сумщини і України, участь учнів у літературних вечорах у громадсько-мистецькому центрі «Собор».

Член літературного клубу «Джерельце» разом із літературною студією Ю. Назаренка «Зерна» брали участь у святкуванні Всесвітнього дня поезії в стінах міської бібліотеки імені Т. Г. Шевченка. Поети – початківці з «Джерельця» слухали поезії зрілих поетів, набиралися досвіду. Інша зустріч – інші спогади. Члени літературного клубу Святець Анна, Степаненко Ярослава, Сайко Катерина взяли участь у конкурсі читців поезії І. Я. Франка, де читали вірші австралійської діаспори. На сьогоднішній день члени

літературного клубу провели спільне засідання з літературною студією «Криниця» (вище училище мистецтв та культури ім. Бортнянського).

Протягом п'яти років були організовані зустрічі у стінах нашої школи з кобзарями М. Мошиком і Я. Черногузом (до речі, Ярослав Черногуз не тільки кобзар – бандурист, він і поет, і журналіст, творець пісень і дум, і викладач історії кобзарства, і громадський діяч, і один з керівників Всеукраїнської Співки кобзарів, і вихователь молодих літераторів), поетесою К. Квітчастою, з письменниками О. П. Столбіним, Л. Ткач-Богуславець, О. Борис (Австралія), Г. Єлішевичем. Багато славних справ роблять члени клубу. Крім того, саме вона, Валентина Степанівна, налагодила тісні стосунки учнів школи з відділом Союзу українок ім. Лесі Українки, яким керує Зіна Вовк. Саме вона, Валентина Степанівна проклала місточок дружби між учнями школи та українською діаспорою в Західному Сіднеї. Саме вона заснували різні форми спілкування, змістовні і цікаві. Австралійські друзі бували у гостях у сумчан, подарували шкільній бібліотеці понад сто рідкісних видань українських авторів. А син тамтешнього письменника Сергія Домазара Гай презентував кабінетові біології бібліотеку «Тваринний і рослинний світ Австралії».

Саме завдяки Валентині Степанівні у журналі «Наше слово», який видає Союз українок в Австралії, публікуються твори учнів школи, що надсилали свої вірші і позу на конкурс «Молоде перо». А через деякий час саме на запрошення Валентини Степанівни до школи на свято прилетіла представниця Співки українок Леся Ткач і нагородила переможців конкурсу, 45 учнів школи грошовими преміями.

Вона так і пішли з життя, зі свого робочого місця... І полетіли скорботні листи до школи з різних куточків Сумщини, України, Австралії. Та ім'я назавжди ввійшло в історію школи, пам'ять жива, справи продовжуються молодими колегами.

Пам'яті Валентини Степанівни Кайнари

Відділ Союзу Українок Австралії ім. Лесі Українки (західній Сідней) вшановує пам'ять чудової] незабутньої людини бл. рам'яти Валентини Кайнари. що так раптово і несподівано відійшла у вічність 13-го січня 2006 року. Вона залишила у великому смутку свою родину, друзів і безліч юних учнів і дітей Сумщини та літературний клуб "Джерельце", який вона заснувала.

Увесь свій час і енергію Валентина КаГнара віддавала своїй улюбленій діяльності - навчанню і вихованню дітей і сприянню відродження і розвитку української мови і культури у рідному місті Суми і поза ним. Ми союзники, дуже цінимо її віддану прпдю І наші дружні стосунки з нею на протязі 10 років.

Як нев'янучий вінок її її пам'ять складаємо \$800.00 ам. дол. від Відділу і окремих чденок Управи Е ідцілу, що знали її особисто, на такі цілі:

Відділу ім. Лесі Українки (західний Сідней):

Вічна їй пам'ять.

Подаємо склад Управи

Зіщі Вовк, Олена Борис» Тамара Базалицька, Валентина Домазар, Теодозія Володимирів,
Тамара Берт, Люба Соловій, Олександра Люлька, Олександра Білокур, Стефанія Гаврил
юк, Геля Кучера, Алла Куш, Валентина Кулик, Любя Бішоп,

За Управу Відділу,

Валентина Домазар (секретар) 12.08.2006

І знову нова сторінка. Напевно, з легкої руки першого директора, який прийшов працювати до школи разом з дружиною, теж умілим педагогом, щирим радником і другом Вірою Андріївною, у школі у різні часи працюють декілька сімейних пар. Добре враження в усьому мікрорайоні справляла подружня пара учителів – математиків Лісовенків Петра Марковича та Раїси Антонівни. Серед учнів – випускників різних років і досі існує думка, що це було подружжя – саме зразок піклування один про одного.

А на різні свята до школи і сьогодні приходять Ветерани праці, віддані своїй роботі, але вже пенсіонери учителька математики Валентина Михайлівна та вчитель трудового виховання Василь Іванович Мироненки. В

рідну школу вони свого часу привели власних дітей, а потім і онуків. Саме про сім'ю Мироненків - наступна сторінка.

Зі спогадів Валентини Михайлівни: «Я працювала в школі № 25 з 1-го вересня 1967 року. Починала свою роботу вчителем фізики та креслення, але дуже любила математику. Школа розширялася і випала можливість стати викладачем математики у 1969 році. Як було важко обладнувати кабінети. Як учитель фізики відповідала за справність технічних засобів, кабінети обладнувала один з денним екраном, другий з затемненням. Але тут опиралася на вірного супутника в житті, справжнього помічника, власного чоловіка Василя Івановича, який теж працював у школі з 1971 року вчителем трудового виховання.

Він, крім свого власного кабінету – майстерні допомагав впорядковувати ще й мій. А скільки довелось працювати з 9-им класом (він тоді був старший у школі) по облаштуванню території школи: сажали дерева і кущі, створювали газони

квітів. Школа була нова, красива, часто приходили гості, доводилось давати відкриті уроки на міських та обласних семінарах вчителів фізики і математики. З великим задоволенням працювала в тих класах, які брала з початкової школи і вела до випуску: 1973 – 1979, 1980 – 1987 роки, де було багато медалістів. Багато відкритих уроків давав і Василь Іванович для методичних об'єднань вчителів праці міста, для молодих вчителів, за що і був занесений на міську і районну дошку пошани у 1981 році. А ще ми обоє були активними учасниками громадської роботи у школі і в місті: Василь Іванович співав у хорі медпрацівників, я була головою профспілки ». І скромно Валентина Михайлівна змовчує про багато Почесних грамот міського та обласного відділів освіти, Почесні грамоти Міністерства освіти, Грамоту Верховної Ради України та значок «Відмінник освіти». А ще вони – справжній зразок подружньої відданості та любові.

Живе традиція і нині. Зараз у школі № 25 працюють три сімейні подружжя: вчитель математики Олена Віталіївна та вчитель трудового навчання Петро Іванович Яковенки, подружжя вчителів географії Наталія Анатоліївна та Григорій Олексійович Бондаренки, вчитель української мови і літератури Ольга Сергіївна та вчитель фізичного виховання Сергій Анатолійович Власенки. І їм, напевно, важче вдвічі. Бо, крім того, щоб дати знання з предмета, вони показують приклад вірності і відданості, бо вони, таки справді, завжди на людях, їх люблять і поважають не лише у школі, а й в усьому мікрорайоні.

Найбільша наша гордість – діти

Скільки б не говорили добрих слів про педагогів, та все ж ніхто не уявляє школи без її учнів: і сьогоднішніх, що метушаться у шкільних коридорах, і колишніх, що вже й сиві, й мудрі, але все ще приходять до школи на зустрічі, та й просто так, бо скучили, і тих, що вже пішли з життя, та свої імена вкарбували у історію рідної школи.

«Здавалось малому чи снилось, не знаю, малому

Пішли мої стежки – доріжки від отчого дому.

Що паростю билось, що врунню було молодістю,

На доброму корені стало, не гнуче бідію,

Вогнем обпалилось...»

Про дітей, про колишніх випускників школи, перших кого варто згадати наступна сторінка історії. Афганська війна... Кому потрібна? Навіщо потрібна? Хто дасть відповіді на ці питанням тим матерям, що втратили синів на тій війні?.. Звичайно, для юнаків, вчорашніх школярів то було справжньою честю – потрапити служити в Афганістан, та не всі повертались живими. Така ж доля спіткала і трьох життєрадісних і спраглих до життя випускників школи.

Випускник школи старший лейтенант Красько Микола Олександрович закінчив школу у 1978 році, а вже у 1979 вступив до Сумського навчального

авіаційного центру, згодом у Саратовське вище військове авіаційне училище льотчиків. Після закінчення училища за розподілом направили на військову службу на Далекий Схід, в Уссурійськ. З 1983 року брав участь у бойових діях, виконуючи інтернаціональний обов'язок у республіці Афганістан (місто Баграш).

Здійснив 52 бойових вильоти. Нагороджений медалями «За службу Вітчизні» і «Червона Зірка».

Усик Леонід Сергійович народився 11 жовтня 1965 року в місті Суми. Середню освіту здобув у Сумській загальноосвітній школі № 25, а потім продовжив навчання у СПТУ № 12. Військову службу проходив у Афганістані, виконуючи інтернаціональний обов'язок. З червня 1985 року брав участь у трьох операціях по розгрому бандитських угруповань. Під час проведення однієї з операцій у районі Асадабад потрапив у засаду. Прикриваючи вогнем своїх поранених товаришів, був тяжко поранений, але продовжував виконувати завдання. Помер від великої втрати крові. Нагороджений орденом «Червона Зірка».

Сенченко Іван Володимирович, молодший сержант, командир відділення. Народився 30 січня 1968 року в місті Суми. Після отримання атестату в школі № 25, пішов працювати водієм на Виробниче Об'єднання «Насосенергомаш». У республіці Афганістан з листопада 1986 року. Неодноразово брав участь у доставці боеприпасів, продуктів та інших вантажів з'єднанням і частинам із міста Кабул в міста Джелалабад і Кандагар. Виявив себе сміливим і самовідданим воїном. Загинув під час обстрілу колони ворогом у районі Кандагара 4 червня 1987 року. Нагороджений орденом Червоної Зірки (посмертно)

Колишні воїни – інтернаціоналісти часто приходять до школи на зустрічі з підростаючим поколінням. «Напевно, жаль і біль є невід'ємними частинами виховання мужності і патріотизму,» - вважають керівники гуртка по роботі з воїнами – інтернаціоналістами, Світлана Олексіївна Немченко і Валентина Петрівна Гаврилко. Саме вони зі своїми учнями організували збір матеріалу про юнаків, відвідують батьків загиблих, приносять квіти на їх могили. А ще їх учні пишуть вірші про тих, хто не повернувся з тієї жорстокої війни.

Пам'ять

До грудей його мама своїх пригортала
І вночі колискову тихенько співала.
Не лякайся, синочку, - це всього лише грім,
Засинай, ми не пустим його до нас в дім.
І знов в минуле пам'ять поверта,
Живим був син, тепер гранітна лиш плита.
Як грім із неба був – Афганістан...
Немає сина, вбив його душман.
В безсмертя канув і розтанув, наче дим,
Та на граніті він лишився молодим.
Знову закохані будуть гулять допізна,
Лиш сина забрала ота ненависна війна.
То що це: гроза над землею чи знову салют прогримів?
Салют всім загиблим... Та цим не повернеш синів...

Гнашко Аліна, Гнашко Анжела, випускниці школи

У шкільному Музеї Бойової Слави майже завжди гамірно. Учні 10-го класу проводять екскурсії як справжні спеціалісти; інші учні – приносять матеріали або приходять за інформацією чи повідомленнями. У Музеї зібрано матеріали про вчителів і випускників школи – військових, ветеранів війни і праці, їх особисті речі і документи, подаровані родичами. Музей постійно поповнюється новими експонатами, бо пошукова робота у школі продовжується, передається традиція піклування про все, що пов'язано з героїчним минулим школи.

«Хто такий патріот?

Той, хто віддано служить Вітчизні,

Той, хто честь її чесно на всіх рубежах береже...»

З самого початку існування у школі велику увагу приділяли патріотичному вихованню. Відразу були побудовані і тир, і площадка для проведення уроків початкової військової підготовки. Напевно, саме через цікаві і змістовні уроки ДПЮ, чимало з колишніх учнів вступали до різних військових училищ і України, і всього Радянського Союзу.

Випускник школи 1980 року Лобушко Микола після закінчення школи

вступив до Севастопольського Вищого Військово-Морського Училища, далі доля кидала на різні флоти, та закінчив військову кар'єру майором на Північному флоті. Не часто, але приїжджає Микола до мами в Суми і кожного разу приходить до школи. «Хоч це і літо, і тиша в школі та проходжу по шкільному подвір'ю і згадую кожен день свого шкільного життя. Тільки тут я - дитина», - розповідає Микола Анатолійович. «А як чую пісню про

першу вчительку, не можу стримати сліз».

Капітан II рангу Білковський Володимир, випускник 1982 року, закінчив Ленінградську військово-морську академію, загинув при виконанні військового обов'язку.

Майор Суяров Ігор, випускник школи 1984 року, закінчив Вище Московське загальновійськове училище, загинув при виконанні військового обов'язку.

Капітан Маренков Юрій, випускник 1984 року, Закінчив Коломенське артилерійське училище.

Полковники Пономаренко Сергій та Федченко Сергій, випускники 1984 року, разом училися в школі, дружили, разом закінчили Харківське

вище військово-інженерне училище, а потім їх розкидала доля. Рідко, але приїжджають на зустрічі випускників, і є їм про що пригадати.

Майор Симоненко Вадим, випускник 1984 року, закінчив Тбіліське вище артилерійське училище.

Полковник Віхрачов Ігор, випускник 1989 року, закінчив Ленінградську військово-медичну академію.

Полковник Милаш Олександр, випускник 1984 року, капітан Строкаліс Вадим, випускник 1993 року в різні роки закінчили Сумське вище артилерійське училище. Кожен з них цінує не тільки роки навчання в училищі, а і в школі № 25.

Випускник школи 1982 року Бахметенко Олег теж закінчив Сумське вище артилерійське училище, служив в різних місцях колишнього Союзу, довелося побувати і в Афганістані. Зараз він – полковник міліції, але стежку до рідної школи не забуває, приходить на зустрічі. І дітей своїх також привів до рідної школи.

Ми працюємо любимо, що в творчість перейшла...

Та школа пишається не тільки випускниками – військовими. Серед колишніх її учнів – керівники підприємств і фірм, доценти і кандидати наук різних вищих навчальних закладів, відомі спортсмени та ведучі на радіо і телебаченні.

Окремі слова гордості про тих, хто продовжує традиції своїх вчителів.

У 1982 році сумську, ще тоді загальноосвітню школу закінчила симпатична тендітна дівчинка. І не просто закінчила, а гідно отримавши золоту медаль за високі досягнення у навчанні. Тоді це була Кузьменко, а зараз Салтикова Алла Іванівна, кандидат фізико – математичних наук, доцент кафедри експериментальної і теоретичної фізики Сумського державного університету ім. А.С. Макаренка. «Я намагаюся навчати студентів так, як колись мене навчали в школі. І, оскільки, я вдячна своїм учителям, думаю, що колись будуть вдячні і мені».

А ще приклад – справжнє продовження професії батьків. Сінько, тепер Лукашова Тетяна Дмитрівна, як і її мама – викладач математики. Мама, Людмила Степанівна, свого часу працювала у школі № 25, яку Тетяна згодом закінчила з золотою медаллю, потім навчалася у Сумському державному педагогічному університеті на фізико-математичному факультеті, аспірантурі. У 2002 році захистила кандидатську дисертацію в Києві, у Національному університеті імені Тараса Шевченка; у 2006 році отримала звання доцента кафедри математики. За словами Тетяни Дмитрівни: «Про школу спогади тільки чудові. Таких відданих своїй професії людей не зустрічала ніде. Того саме в школу № 25 віддала навчатися єдину доньку. Довіряю всім у цій школі: і навчать, і виховують».

Кожен мешканець міста Сум, який хоча б трохи цікавиться спортивним життям області, чудово знає сім'ю Голубів, де батько – Юрій Миколайович – тренер з вільної боротьби, а два сини – Юрко і Михайло, не просто сини, а ще й вихованці. І Юрій, і Михайло закінчили школу № 25 у різні роки. Ще під час навчання майже постійно були відсутні: збори, тренування, змагання.

Та саме вони додали і золотих, і срібних нагород до скарбниці українського спорту, завоювавши їх на чемпіонатах Європи і світу. Читаючи в пресі про здобутки братів, учителі школи з гордістю можуть сказати: «Я вчив цього чемпіона».

А я вертаю до свого порогу...

Наступним розділом в історії школи з честю має бути розділ про знову ж таки випускників, але тих, хто повернувся до рідної школи вчителем. Їх немало, вони – віддані своїй професії, кожен намагається наслідувати приклад того вчителя, завдяки якому і обрав дорогою в життя саме педагогічну стежину. Сьогодні в школі працює дев'ять учителів, які в різні роки закінчували школу № 25. На питання : «Чому обрали саме професію вчителя?» кожен з них розповідає про натхненний приклад своїх колишніх викладачів. Зараз у кожного з них уже є певний досвід і певні надбання. Тепер школа може пишатися ще й молодими кадрами, своїми вихованцями.

Який гарний кабінет біології створений дбайливими руками колишньої учениці, а зараз досвідченого вчителя біології Красножон Людмили Леонідівни. І не тільки кабінет, а й уроки молодої вчительки надзвичайно цікаві. Всі інноваційні технології навчання застосовує вони у своїй роботі. І захоплюються біологією учні, бо сам вчитель захоплений своєю роботою до глибини душі. Пасько Ольга Леонідівна також учитель біології і географії. Напевно, через кілька років її учні теж наслідують приклад своєї вчительки, бо вже зараз дехто з них не уявляє своє майбутнє без географії, бо це ж їхня Ольга Леонідівна підготувала учнів – призерів другого і третього турів Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії.

Любов до предмета, жагу до нового, незвіданого, відданість дітям передали учителі англійської мови, сьогодні уже ветерани Благосмислова Валентина Георгіївна, Мороз Віра Макарівна (уже покійна), Осьмуха Людмила Іллівна своїм учням. Після закінчення інституту, а саме факультету іноземних мов до школи з дипломами вчителів англійської та німецької мов

повернулися П'янова Світлана Миколаївна (нині покійна), Левченко Олена Володимирівна, Дяченко Юлія Вікторівна. Вони, як і їхні вчителі, передають дітям знання і віддають їм же свої серця. У кожної з них уже є свої надбання, про які знає вся школи, а от у молодого вчителя Юлії Вікторівни є й такі, про які знає все місто. Вона – лауреат міського конкурсу «Учитель року - 2009» у номінації англійська мова. «Я – гарний вчитель тому, що гарні вчителі були у мене», - говорить Юлія Вікторівна. А ще девізом молодого, але натхненного вчителя є слова: «Назавжди так у світі повелося

І про це всюди пам'ятають люди:

Навчаючи других, самі вчимося.

Таке було, так є, і завжди буде!»

«Для кожної людини шкільні роки – неабиякий період життя. Зі школою пов'язані перші радощі і розчарування, перші досягнення і труднощі, перші уроки життя. Особисто мені школа № 25 подарувала не тільки відмінні знання з різних предметів, а й приклади любові до своєї справи, наполегливості ініціативи, відданості дітям. Усі 11 років я відчувала любов, затишок, підтримку у стінах рідної школи. Мабуть, тому я вступила до педагогічного. Довелося попрацювати в різних школах міста, та ні в одній так не зігрівається серце й душа, як тут, у школі № 25. Недарма кажуть, що вдома і стіни допомагають. А це дійсно так, тому що для мене справжнім домом стала рідна школа. Домом, де тобі раді, і куди дуже хочеться повернутися, як із дальньої подорожі до рідного дому». Ці слова – спогад – сповідь – звернення до рідної школи Дяченко Юлії Вікторівни.

Мають свої зразки для наслідування і вчителі української мови і літератури, випускниці школи різних років Лахіна Лідія Олексіївна та Попова Наталія Юріївна.

«Для мене прикладом для наслідування були вчителі Шамоня Тамара Петрівна та Мироненко Валентина Михайлівна. Саме їм завдячую обраній професії, саме перед їхньою мудрістю і людяністю вклоняюся», - говорить учитель фізики Єлізаренко Олена Григорівна про своїх наставників. Олена

Григорівна – випускниця школи № 25 19 року , нині – вчитель категорії, переможець шкільного конкурсу «Лютневий зорепад» 2004 року.

Учні і випускники школи останніх років з пошаною згадують чарівну вчительку обслуговуючої праці, теж випускницю школи Парфенюк Ірину Олегівну. «Навчаю всього, чого навчали у цій школі мене, того, що пригодилося в житті, в побуті», - ділиться спогадами Ірина Олегівна, вчитель вищої категорії, улюблений наставник більшості дівчаток школи.

Та на цьому наступність поколінь у школі № 25 не закінчується. Щороку до Сумського державного педагогічного університету та до інших педагогічних ВУЗів країни вступають десятки випускників, щоб гідно продовжити справу своїх наставників. Зокрема статистика за останні три роки свідчить, що третина випускників вступають саме до педагогічного університету: 2006 рік – 15 учнів, 2007 рік – 21 учень, 2008 рік – 22 учні..... І нехай не всі з них після отримання диплому ввійдуть учителями у шкільні класи, та все ж розуміння важливості педагогічної професії говорить про себе. Крім того, щорічно до школи на практику приходять студенти з різних факультетів. Звісно, приємно кожному вчителю – предметнику впізнати у юнаках і дівчатах своїх колишніх учнів, а відвідавши їхні уроки, побачити саме свій стиль викладання, свою методику опитування чи оцінювання. «Значить не даремно я працюю в школі», - думає кожен з педагогів.

Йдемо до півстолітнього ювілею

Напрацювань у Сумській спеціалізованій школі I – III ступенів № 25 багато. Є чим похвалитися і поділитися. У школі до послуг учнів працює 30 навчальних кабінетів для вивчення різних предметів. Усі кабінети відповідають вимогам сучасного навчального процесу. Любов до оформлення кабінетів вкладали учителі, а за порядком у них слідкують учні, така традиція. Кожна класна кімната по-своєму затишна і комфортна. Ось кабінет біології: співають у акваріумі жабки, в іншому - велично плавають різнобарвні риби, а скільки квітів! Скільки сил і любові доклала Світлана

Вікторівна Мещанінова у кожному рослину. Сама вона виграла конкурс «Учитель року-2004» у номінації біологія і тепер кожен квітку вирощує, як на конкурс. Навіть влітку, під час відпустки дбайливий учитель – біолог приходить доглядати за квітами, бо її кабінет – це її гордість.

Заходимо до іншого кабінету. Це – комп'ютерний клас з доступом до мережі Інтернет. Тут виблискують монітори комп'ютерів, на стінах – таблиці, схеми, на підвіконнях – квіти. Господиня кабінету – Темченко Наталія Ігорівна, учитель вищої категорії, переможниця міського конкурсу «Учитель року 2007» у номінації інформатика. Такого облаштованого і затишного кабінету інформатики немає в місті.

Про учасника конкурсу «Учитель року-2009» у номінації англійська мова, Дяченко Юлію Вікторівну, ще буде сказано. А ось про її кабінет, який носить сучасну назву «Кабінет Євроінтеграції» згадати варто. Крім учнівських столів, дошки і комп'ютера тут дещо нагадує стару, добру Англію, а саме: м'які крісла затишно розташувалися біля справжнього каміну. Чому б і не перепочити, слухаючи спокійну музику англійською мовою, яка завжди є у вчителя у записках?

Ще один конкурсант і його кабінет. Знайомтесь: Петро Іванович Яковенко, учитель трудового навчання, майстер – золоті руки, вчитель – золоте серце, людина – золота душа. Петро Іванович теж був учасником і переможцем конкурсу «Учитель року».

Гідне місце серед кабінетів школи займає кабінет психолога. «Затишно, як вдома», - говорять діти. У 2006-2007 навчальному році кабінет психологічного тренінгу зайняв перше місце в області у конкурсі на кращий кабінет психології. Молодий, але енергійний і завзятий учитель психології,

Лисянська Наталія Сергіївна, піклується не тільки зовнішнім виглядом кабінету, а і його добрим ім'ям. Тренінги, анкетування, різні типи гри, бесіди, диспути проводяться в кабінеті майже щодня, тому тут завжди багато дітей. І приходять вони туди не тільки тому, «... що там цікаво, а тому що Наталія Сергіївна – справжній друг».

Взагалі, у школі функціонує 30 навчальних кабінетів. Це майже стільки, скільки було у 1967 році, але, звісно, всі кабінети мають нове обличчя. Майже кожен навчальний кабінет забезпечений комп'ютером, відео- та телеапаратурою, до кабінетів математики і біології придбано мультимедійну систему. До послуг вчителів школи – інформаційно – методичний кабінет, де завжди порадять, підкажуть і підбадьорять добрим словом привітні завучі. Тут обладнано куточки для кожної кафедри, зібрано матеріали про кожне методоб'єднання, періодично влаштовуються виставки досвідчених вчителів школи «Ділимося досвідом».

А ще школа пишається своєю бібліотекою, яка створена майже з самого початку існування школи, але постійно поповнюється і розширюється. Тут працюють справжні знавці своєї справи: Ярошенко Валентина Федорівна та Северин Вікторія Вікторівна. З любов'ю розташовані на полицях і примірники художньої літератури, і підручники з усіх предметів для кожного класу. Тут до уваги відвідувачів завжди пропонуються виставки, приурочені різним подіям історії і літератури і України, і інших країн світу. «Діти повинні знати важливе», - така думка господинь бібліотеки. Зовсім недавно при бібліотеці було створено читальний зал, у якому кожен учень чи вчитель може спокійно попрацювати з необхідним матеріалом.

Про музей Бойової слави вже говорилося вище. Але у школі існує ще один музей, який було засновано ще першими учителями, що працювали з початку заснування школи, та назву йому дали лише кілька років тому. Отже, музей – світлиця «Берегиня». Тут зібрано безліч предметів народного побуту, з любов'ю і смаком облаштовано виставку – кімнату в народному стилі середини 19 століття. І рушники, і скатертини, і посуд того часу розповідають якусь історію, несуть якусь інформацію і мають свою цінність. Як і у кожному музеї, тут є свої екскурсоводи. Дівчата – старшокласниці чудово володіють рідною мовою і можуть розповісти багато цікавого про життя пересічних українців того часу. Саме сюди приводять

першокласників на їхні перші уроки, тут вітають хлібом – сіллю гостей школи, тут проводять уроки з історії і літератури рідного краю. Опікуються кабінетом учителі української мови і літератури, а саме Коваленко Оксана Петрівна і Гаврилко Валентина Петрівна. Вони пишаються експонатами музею і дорожать кожним із них.

Та учні школи приходять до школи не лише вчитися, а й займатися улюбленими справами. Варто відзначити зовсім недавно створений хореографічний клас, де розвивають свої здібності учні – учасники хореографічного ансамблю «Дзвіночок». Жодне шкільне свято не обходиться без участі запальних, яскравих хореографічних композицій, поставлених досвідченим хореографом Оленою Пігуль.

Але яка б не була матеріально – технічна база, без руки вчителя, фанатично відданого своїй справі, вона не буде варта нічого. Саме такі, творчі, енергійні, віддані своїй справі педагоги працюють у школі № 25. Сьогодні у школі працює 84 педпрацівника. Із них: здобувачів наукового ступеню - 2, відмінників освіти України – 25, учителів-методистів – 6, старших учителів – 26, учителів вищої категорії – 58, учителів I категорії – 13, учителів II категорії – 2, спеціалістів – 11. З них Почесною грамотою Міністерства освіти і науки нагороджено 25 чоловік, знаком «В. Сухомлинський - 1 чоловік». Для багатьох із цих вчителів школа № 25 – це єдине місце роботи, куди прийшли саме з студентської лави і працюють уже понад 20 чи 25 років. Серед них: Лук'янченко Ніна Петрівна, Довгопола Ольга Іванівна, Демиденко Віра Іванівна, Синяговська Ніна Миколаївна, Лисянська Лариса Анатоліївна, Герман Світлана Олексіївна, Міськова Світлана Іванівна, Кирян Інна Миколаївна, Пустовий Сергій Іванович, Дерев'янко Марія Іванівна, Половінкіна Світлана Анатоліївна. Завдяки відданій роботі таких досвідчених учителів школа займає гідне місце серед навчальних закладів міста.

У 2008 році школа увійшла до Всеукраїнського експерименту по системному викладанню курсу «Етика: духовні засади» в усіх класах та до

експерименту «Школа сприяння здоров'ю», який допоможе створити необхідні умови для телеологічної освіти та духовно – морального виховання учнів, їхню участь в оздоровчо – освітніх заходах в позаурочний час, забезпечити отримання санітарно-гігієнічних норм і техніки безпеки, спрямувати діяльність педколективу на запобігання вживання учнями алкоголю та наркотиків, інших шкідливих звичок для здоров'я. Класоводи і класні керівники проводять з учнями бесіди, вікторини з питань охорони життя і здоров'я учнів. Крім того, педколектив бере участь у науково-дослідному експерименті «Творча самореалізація особистості у інноваційному навчанні» разом з кафедрою педтворчості СДПУ ім. Макаренка, на чолі з М. О. Лазарєвим, професором, заслуженим працівником освіти. Микола Олександрович щороку приводить до школи своїх студентів і вони експериментують разом із учителями школи, вчатьса само-реалізовуватися і допомагають у цьому дітям.

З 2011 по 2018 рр. наш заклад працював у регіональному експерименті за темою “Педагогічне забезпечення самореалізації пізнавально-творчих якостей учнів в евристичному навчанні гуманітарних дисциплін” .

Основні здобутки проведеного дослідження:

- у 2009 році директор школи Л.В.Голуб та заступник директора з навчально-виховної роботи Н.М.Синяговська (науковий керівник – заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, професор СДПУ імені А.С.Макаренка М.О.Лазарєв) стали переможцями всеукраїнського Фестивалю педагогічних інновацій у номінації «Інновації в організації навчально-виховного процесу в дошкільному, загальноосвітньому та позашкільному навчальних закладах», були нагороджені дипломами Інституту інноваційних технологій і змісту освіти;

- у 2011 році директор школи Голуб Л.В. та заступник директора з НВР Синяговська Н.М. стали лауреатами конкурсу газети «Завуч» «Портфоліо школи» у номінаціях «Портфоліо школи» та «Портфоліо заступника директора». Однією із презентаційних робіт була стаття про

методичну роботу в закладі - «Педагогічне забезпечення самореалізації пізнавально-творчих якостей учнів в евристичному навчанні гуманітарних дисциплін»;

- на матеріалі експерименту підготовлено 4 кандидатські дисертації аспірантів кафедри педагогічної творчості та освітніх технологій СДПУ ім. А.С.Макаренка.

Кращий досвід учителів постійно презентується на науково-методичних заходах різних рівнів. На базі школи постійно проводяться науково-практичні семінари з питань експерименту.

Заступник директора з навчально-виховної роботи Синяговська Н.М. презентувала підсумки роботи школи в регіональному експерименті на IX міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті - 2017» у м. Києві, організаторами якої є Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, компанія «Виставковий Світ».

Досвід переконує, що цінність евристичних уроків полягає в тому, що учні самостійно здобувають нові знання, учаться їх застосовувати, виходячи з уже наявного досвіду, а вчитель лише підводить їх до правильного рішення. Результати позитивних змін на підсумковому етапі говорять про ефективність використання евристичної технології в освітньому процесі школи.

Багато можна розповідати і про іншу співпрацю. Уже більше 20 років учні школи - активні учасники різновікового загону «Сигнал», що працює у педуніверситеті і очолюваний людиною, фанатично відданою своїй справі, Євгеном Васильовичем Анохіним. Яких тільки добрих справ не роблять учасники загону! З якою радістю туди приходять діти! Скільки корисного вони там вивчають: опановують математичну і астрономічну науки, проводять досліді і експерименти, випускають самі газету, захищають різні проекти, щороку виїжджають в експедиції до Криму і щоліта розкладають наметове містечко у селі Курган Лебединського району, де проходять справжню школу виживання. Про свої успіхи і досягнення юні

кореспонденти випускають власну газету «Сигнал», екземпляр кожного випуску якої завжди приносять до школи.

З недавнього часу школа № 25 – це школа – комплекс, що входить до складу Сумського Державного Університету. Старшокласники одночасно є курсистами університету: слухають лекції, ведуть дослідницьку роботу, виконують проекти, а потім стають повноправними студентами університету. Керував цією роботою у школі провідний викладач університету Смірнов Віталій Олександрович, який уже багато років віддано співпрацює з учнями школи.

Про кожного з вчителів школи можна сказати безліч теплих слів, кожному можна подякувати і низько вклонитися, бо кожен з них – представник єдиного колективу, однієї сім'ї. З часу заснування школи колектив одностудентів розробляє, апробує, реалізує інноваційні освітні технології за різними програмами, а саме: «Козацький гарт», «Інтелект», «Молода Січ», «Екологічний простір», проект по Міжнародному співробітництву з діаспорою Австралії, партнерська програма «Шкільна освіта в Австрії».

Учителі школи – постійні учасники різних міських конкурсів. Але спочатку різні конкурси проводяться в стінах школи. Так, до недавнього часу майстерність молодих вчителів виявлялася на шкільному конкурсі «Лютневий зорепад». Зараз цю естафету продовжив конкурс «Інтелектуальний марафон молодих вчителів». Серед його учасників – молоді, завзяті, талановиті вчителі: Шеремереєвич Олена Ігорівна, Кагітіна Марина Дмитрівна, Попова Наталія Юріївна. Такі конкурси проводяться у школі щороку. І ці не тому, що нами володіє дух авантюризму чи ми просто любимо змагатися, а тому що ми хочемо, щоб нас помітили, нас відзначили, нами пишалися! Бо ми того варті!

Учителів початкової школи варто відзначити кожного, поіменно, бо саме вони вселяють у серцях і душах найменших школярів і жагу до навчання, і прив'язаність до своєї другої домівки. А серед них багато тих, хто працює в школі № 25 уже більше 20 років, їхні учні – першокласники

(колишні, але для них завжди - перші) уже привели їм своїх дітей. Забара Любов Іванівна, Онук Ольга Володимирівна, Токарева Людмила Миколаївна, Токарева Зоя Василівна стоять в одному ряду з вчителями – ветеранами, але завжди молоді душею, бо їм не можна інакше. Сьогодні у початкових класах крім предметів державного компоненту викладаються факультативні уроки для розширення, поглиблення знань з галузей наук, за якими в старших класах буде спеціалізація, які сприятимуть формуванню особистісних якостей школяра: логіки, громадської освіти, розвитку зв'язного мовлення, російської мови, «Етики», позакласного читання за творами письменників Сумщини, лінгвокраєзнавчого курсу з вивчення англійської мови з елементами комп'ютерних технологій “Hello, Friends!” Школа увійшла до Всеукраїнського експерименту по системному викладанню курсу «Етика: духовні засади» в усіх початкових класах та до регіонального експерименту «Школа сприяння здоров'ю». Крім того початкова школа працює над тематичними проектами: «Інтелект», «Юні козачата», «Екологічний простір», «Колосок», «Кенгуру», «Совенятко», «Рідна мова моя калинова», «Клас-родина», «Добрик», та інші. Жоден вчитель початкової школи не приходить на своє робоче місце просто так: кожен з них – казкар, чарівна фея, добрий лікар і всі – всі добрі герої, які тільки існують у світі. Уроки – казки – ці візитна картка Світлани Олексіївни Прокопчук та Тетяни Миколаївни Моцної. Основою уроків Чмуть Валентини Василівни та Кравченко Алли Володимирівни є гра. Уроки – спостереження завжди до вподоби учням Забари Любові Іванівни та Агеєвої Галини Михайлівни. Уроки – бесіди, що формують стійкий інтерес у пошуку істини завжди у розкладі Токаревої Людмили Миколаївни, Гриценко Надії Миколаївни, Крівшенко Ліни Миколаївни, Тertiшної Світлани Іванівни. До уроків - екскурсій та уроків – подорожей завжди долучають своїх учнів Нагорна Олена Анатоліївна, Данильченко Людмила Вікторівна, Токарева Зоя Василівна. А які змістовні і корисні уроки – зустрічі разом з батьками своїх учнів проводять Овсієнко Лідія Трохимівна та Онук Ольга Володимирівна! Гідне місце у початковій

школі відводиться й іноземній мові, яку тут викладають два надзвичайно талановитих вчителі: Савіна Уляна Іванівна, яка працює в школі уже більше 25 років, та Шутько Ірина Олексіївна. Люблять дітлахи і уроки етики, які так натхненно їм викладає Бриусенко Катерина Володимирівна. Серед педагогів початкової ланки – один учитель – методист, п'ять – старших учителів, чотирнадцять учителів вищої категорії та чотири вчителі, що нагороджені знаком «Відмінник освіти України». За допомогою, порадою і підтримкою вчителі початкової ланки звертаються до своїх колег – ветеранів, які проживають у цьому мікрорайоні і частенько навідуються школи, у якій пропрацювали третину свого життя: Пономаренко Надія Кузьмівна, Новгородська Галина Тимофіївна, Лойко Марія Іванівна, Горбенко Ніна Володимирівна. А опікувалася початковою ланкою – чарівна жінка, заступник директора школи з навчально – виховної роботи, Мозгова Ганна Іванівна. Вона понад 25 років сумлінно організовує, направляє, удосконалює, творчо надихає на плідну роботу свій колектив. Ганна Іванівна – високопрофесійний, досвідчений, творчий керівник учителів. За значні досягнення в педагогічній діяльності педагог нагороджена знаком «Відмінник освіти України», Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, має вищу кваліфікаційну категорію, звання «учитель - методист». У 2007 році на честь ювілейної дати вона була нагороджена знаком «В. Сухомлинський». Педколектив початкових класів прагне, щоб наша школа стала острівцем людяності та гуманізму, творчості й постійного пошуку, щоб її випускники на все життя засвоїли: якщо хочеш стати щасливим, то слідуй золотому правилу – розум у голові, щирість у серці, здоров'я в тілі.

Учитель початкової школи Ліна Миколаївна Крившенко стала лауреатом обласного конкурсу «Золоте серце», бо дійсно має золоте серце. Надзвичайні здібності і талант у володінні своєю професією показали вчителі Лідія Трохимівна Овсієнко і зовсім молода вчителька, колишня випускниця школи, Світлана Олексіївна Прокопчук, на міському конкурсі «Учитель

року». Початкова школа визнана однією з найкращих у міському турі конкурсу «Початкова школа – ХХІ сторіччя».

Про учасників і переможців міського конкурсу «Учитель року» з певного предмета, які працюють у школі, уже йшла мова. Але учасниці конкурсу не тільки гідно проявили себе, показавши свою майстерність, а й самі отримали певний досвід і прихильність колег з усього міста. Отже, наступні сторінки про учасницю конкурсу «Учитель року – 2009» у номінації англійська мова – Дяченко Юлію Вікторівну і переможницю цього конкурсу у номінації українська мова і література – Мальонкіну Ірину Олексіївну.

А ще в школі існує жарт: «Якби всі публікації вчителів, які друкують власні книжки, довідники, статті зібрати в одне видання, то вийшло б щось на зразок Малої енциклопедії». Так, свої поради, настанови, опис власного досвіду проведення уроків, а також конспекти уроків більшість вчителів школи надсилає для публікації у фахових журналах і газетах. Дуже приємно секретарю школи, Тетяні Вікторівні, приймати телефонні дзвінки з різних навчальних закладів міста з подяками про публікації вчителів школи. Крім того, декілька вчителів – методистів видали власні методичні посібники по вивченню різних предметів. Серед них: учитель англійської мови Герман Світлана Олексіївна «Література Англії в тестах», учитель географії Бондаренко Григорій Олексійович «Поняття і терміни з фізичної географії», Крившенко Ліна Миколаївна «Тексти для письмових переказів і диктантів за творами письменників Сумщини», та інші. Девізом учителів школи є: «Умієш сам – поділися досвідом з іншим».

Діляться працівники школи досвідом, виконуючи свої прямі професійні обов'язки, в першу чергу з учнями школи. Сьогодні в школі навчається 1026 учні у 36 класах. Серед них багато тих, хто навчається на середньому і достатньому рівнях, але багато таких, для яких знання – найважливіше в житті. І ставляться ті діти до уроків так само віддано, як і їхні вчителі. Саме так народжуються учні – переможці II і III етапів

Всеукраїнських предметних олімпіад. Уже декілька років поспіль закохані в географію учні отримують призові місця на олімпіадах з цього предмета. А завдячують діти цьому улюбленим викладачам Наталії Анатоліївни та Григорію Олексійовичу Бондаренкам, теж колишнім учасникам і переможцям конкурсу «Учитель року» у номінації – географія. Багато зусиль докладає вчителька української мови Ольга Іванівна Довгопола до виховання переможців олімпіад, але працювати їй легко, бо діти - розумні та цілеспрямовані. Серед учителів, які готують призерів олімпіад: Харченко Олена Лукашівна, вчитель історії і права, Матвієнко Світлана Петрівна, учитель російської мови та зарубіжної літератури, Роженко Тетяна Петрівна, вчитель історії, та багато інших. Недарма існує давнє народне прислів'я: «Який батько, такий син». Саме такі слова можна сказати про результати олімпіад: «Який учитель, такий у нього учень». І дякують вчителі школи тим розумним, допитливим, спраглим до знань учням за їхню відданість предмету.

Багато варто сказати про учнів, які закінчують школу з срібними і золотими медалями. Таких чимало кожного року, хоч і школа знаходиться далеко від центра міста, хоч і не дуже велика кількість дітей у ній навчається. Та якщо у дитини є ціль, якщо цій цілі допомагає вчитель, з усіма проблемами можна справитись. За роки існування школи з її стін вийшли 86 учнів, що отримали золоті медалі і 45 учнів – срібні медалі, за високі досягнення у навчанні. Це їхні перші нагороди в житті, перший крок до досягнення високих цілей.

Окремий розділ – гурткова робота у школі. Про літературний клуб «Джерельце» уже говорилося. Головною ж метою занять гуртка «Декоративно – ужиткове мистецтво» (керівник Олефіренко Валентина Іванівна) – допомогти дитині творчо розкритися, повірити у свої сили, свої можливості, захопити дітей мистецтвом, навчити розуміти його і отримати насолоду від творчості. Учитель образотворчого мистецтва Олефіренко Валентина Іванівна нагороджена грамотами управління освіти і науки

Сумської міської ради за високий професіоналізм, значну роботу по підготовці дітей, переможців міських художніх виставок – конкурсів.

Ми по праву пишаємося нашими пісennими талантами. І учительський, і учнівський хорові колективи, керовані умілою рукою вчителя музики Тебякіної Світлани Олександрівни, - окраса всіх концертних конкурсів – оглядів міста та неодноразові переможці цих конкурсів.

Вокальний ансамбль «Фантазія» (керівник Стародимова Людмила Олегівна) зайняв I місце у четвертому міському конкурсі дитячих хорових і вокальних колективів «Чарівний світ» та нагороджений грамотою управління освіти і науки Сумської міської ради. У квітні 2008 року ансамбль дав звітний концерт у приміщенні ТЮГу, відеоматеріали якого було направлено в Київ. Після того колектив отримав звання «Зразковий ансамбль». Жоден шкільний концерт чи свято не обходяться без виступу «Фантазії». Є чим пишатися батькам чудових вокалістів. Професійне виконання, оригінальні танцювальні рухи, яскраві костюми приваблюють все нових і нових учасників і тому ансамбль поділяється на кілька вікових категорій. Спасибі, Людмילו Олегівно, за справжню фантазію!

А справжню красу можна побачити пів час роботи гуртків «Історичне судномодельовання» та «Авіамоделювання» (керівник Яковенко Петро Іванович). Витвори юних майстрів вражають не тільки дітей, а й дорослих. Син майстра, Яковенко Сергій, зайняв I місце в міському огляді – конкурсі науково-технічної творчості учнівської молоді в розділі «Моделі історичної серії» та нагороджений грамотою Сумського міського Центру науково-технічної творчості молоді. Багато колишніх учасників гуртка йдуть дорогою свого вчителя, навчаються в педуніверситеті на факультеті трудового навчання.

Ще один творчий вчитель, який займається гуртковою роботою на власному ентузіазмі. Пустовий Сергій Іванович, вчитель математики, але по-справжньому закоханий в гори. Кожної осені і весни він зі своїми учнями вирушають в гори, лазити по скелях, піднятися на свій улюблений Парус,

пройти десятки кілометрів пішки з рюкзаками за плечима, посидіти на березі моря, а потім привезти в школу фотографії, зробити виставку і хай заздрять всі! А діти ще довго згадують похід і зразу ж мріють про нову поїздку.

У школі працюють первинні дитячо-молодіжні організації «Молода Січ», «Козачата», «Хортиця». Робота загону «Хортиця», на чолі з вчителем англійської мови Діденко Світланою Петрівною, спрямована на пізнання минулого українського народу. Вони збирали матеріал на козацьку тематику, проводили свята, КВК. Конкурси віршів і малюнків.

Своє місце займають і спортивні досягнення учнів і вчителів школи. У школі працюють спортивні секції з футболу, волейболу, проводяться різні змагання. «Щоб навчити вигравати інших, треба вигравати самому» - під таким девізом працюють вчителі фізичного виховання: Половінкіна Світлана Анатоліївна, Власенко Сергій Анатолійович, Помиткіна Клавдія Прокопівна. Школа займає призові місця на міських змаганнях вчителів з різних видів спорту.

А ще добрих слів вартий і профспілковий комітет школи, який уже більше 15 років очолює Козолуп Тамара Іванівна. Вони піклуються про кожного члена профспілки, нікому не відмовляють у допомозі. Відповідальні за культурно – масову роботу вчителі Яковенко Олена Віталіївна, Ходенко Зоя Борисівна, Діденко Світлана Петрівна організовують цікаве і змістовне дозвілля у школі. Колектив чудово святкує різні свята, виїжджає на природу проводити осінь та зустрічати весну. Адже добре працює той, хто добре відпочиває. Профспілковий комітет опікується вчителями – пенсіонерами, вітають зі святами, приносять подарунки, допомагають у разі потреби.

Невід’ємною складовою частиною школи є наша їдальня. Це вони, справжні майстрині на чолі з незмінним керівником Симоненко Галиною Володимирівною, смажать і печуть смачні страви, задовольняють усі смаки вередливої малечі.

Так і живе школа своїми клопотами, своїми проблемами, своїми радощами. І дивляться в майбутнє і учні, і вчителі, впевнено йдучи до півстолітнього ювілею.

Та скільки б добрих слів не говорилося про школу, розповідь буде не повною без згадки про її добрих помічників, про тих, хто опікується нею, навіть не працюючи там, не маючи власних дітей – учнів. Зараз це називається модним словом «спонсор», але ми їх знаємо, як добрих помічників.

По-перше, це – Сумиоблагробуд на чолі з начальником Росіним Костянтином Костянтиновичем. Уже 24 роки він – голова ради об'єднання Сумиоблагробуд, заслужений будівельник України. Так, він – будівельник, та завжди боліє болем школи, завжди радіє її радощам. За свою сумлінну працю він нагороджений трьома орденами знак пошани, за заслуги перед Батьківщиною – орденом Трудового Червоного Прапора, двома медалями за труд. Звик все своє життя бути там, де необхідно, Костянтин Костянтинович працював в багатьох «гарячих» точках колишнього Союзу. За роботу на Чорнобильській АЕС нагороджений грамотою Верховної Ради України, за відбудову Вірменії отримав Подяку. І вже 30 років співпрацює з школою №25. І школі за честь запрошувати такого видатного діяча до себе на свята, дарувати йому квіти, шанувати його так, як шанує він вчительську професію. Крім Усього Костянтин Костянтинович ще й відомий письменник, автор трьох поетичних збірок і трилогії ... (?). Завжди прийде на допомогу, завжди підтримає фінансово. Дякуємо Вам за те, що Ви – поруч з нами.

Ще одна подяка. Кіхтенко Євген Миколайович, керівник авто-транспортного підприємства, що сусідствує зі школою. І, якщо раніше він був батьком учнів школи № 25, то зараз він – просто помічник і радник. І коли школа не звертається за допомогою до АТП, допомога – невідмовна.

Борц Михайло Львович (нині покійний) – наступний помічник школи, про якого варто сказати безліч хороших слів. Колись давно балатувався в депутати міської ради у Роменському мікрорайоні. Що там з

депутатством – говорити не варто, але те, що Михайло Львович став справжнім другом школи - це інша справа. Народився десь у Донецькій області, з відзнакою закінчив Річкове училище за спеціальністю «Судномеханік ріка – море, в яке вступав саме за покликанням серця». Довгий час працював на торговому флоті, а далі куди тільки не кидала його доля. З 2000 року Михайло Львович працює в місті Суми, в компанії «Сумиенеротранс». З 2002 року він – керівник правління ЗАО зарічний продторг і вірний помічник школи № 25. Дякуючи Михайлу Львовичу діти і вчителі школи мають на кожне свято солодкі подарунки, «латаються» всі дірки, а вони ж бо є, бо школі уже майже піввіку. І зовсім не заради якоїсь реклами. Може живуть і серед нас «Харитоненки», і слово «меценат» звучить для багатьох приємніше, ніж «спонсор». Спасибі, Михайле Львовичу, сподіваємось, будемо співпрацювати і далі.

Життя іде. Воно таке коротке. І цінується воно кожною невтраченою хвилиною. А доки будуть народжуватися діти, доти будуть існувати і школа, і вчителі. А значить, це буде вічно, бо діти будуть народжуватися завжди і ми завжди їх будемо чекати на порозі нашої школи, бо вона – найкраща!

В літопису не нумерують сторінок,
Щоб новий подвиг ще туди вписати.
І щоб прийдешнім поколінням передати
Історії своєї кожен крок.
В літопису не нумерують сторінок,
Бо сторінки ті лише опису початок.
Іще й іще нам треба буде дописати,
Подіям не потрібен епілог.
В літопису не нумерують сторінок,
Тут на папері завмирає час.
Бо, може, ті, кому це в спадок віддамо
Колись напишуть і про нас.

